

PDF Compressor Free Version

Энхсэдэл

Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!

○ Нам улууһун хаһыата ○

1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэммитэ

2010 с.
Бям ыйын

5

күнэ
Сэрэдэ
№49
(10339)

1996, 2005, 2009 сылларга республика басты хаһыата

Улуус баһылыгы мунһабыттан бэлиэтээһиннэр

Улуус баһылыга А.И. Ильин Ржев куоракка Кыайы күнүн бэлиэтээһин бырааһынньыгар кытта айаннаабыт. Кинини кытта Ржев куоракка Намтан сэриигэ өлбүт буйуннарга аналлаах мемориал автор М.Р. Петухов барсыбыт.

Бям ыйын 1 күнүн бэлиэтир бырааһынньык күннэрин кэмнэригэр ис дыыала отделын начальнига В.И. Николаев этиитинэн, «Ленскэй нэһилиэк» МТ баһылыга П.М. Попов дыһаанынан Нам селотугар маһаһыннарга арыгы атыгыта бобуллубу-

та. Бэрэбиэркэлэммит маһаһыннарга бу күннэргэ арыгыны атыгылаабатахтар. Кыайы күнүн бэлиэтир бырааһынньык күннэрин кэмнэргэ арыгы атыгытын эмиэ бобор туһунан В.И. Николаев эттэ. Владимир Иванович иһитиннэригинэн, быйыл оҕолор буруйу о орууларга элбээбит, ол курдук 2009 сылга 1-кы квартал кэмнэргэ 3 буруй эбит буоллаһына, быйыл 1-кы кварталга 10 буруй о оһуллубут.

Баһаарынай сулуоспа этэрэтин начальнига И.В. Колпашни-

ков бөвү-сыһы уматыгыта баһаартан сэрэхтээх буоларга ырыда.

Планерканы салайан ыппыт улуус баһылыгы бастагы солбуйааччы Н.В. Слепцов ааспыт нэдиэлэ буолбут тэрээһиннэри иһитиннэрдэ. Ол курдук муус устар 29 күнүгэр улуус мунһабын сессията, муус устар 30 күнүгэр оҕолор сайы ы сынһала нарын о.д.а. бопшуростары быһаарар улуус дыһалтатын коллегията буолбуттар.

Бям ыйын 7 күнүгэр Кыайы күнүн иннинэ бырааһырдар сыаллаах улуус үрдүнэн уопсай субуотунньук биллэриллэр. Маны таһынан Николай Владимирович хас биридди тэрилтэ Кыайы күнүн көрсө территориятын кизэргэтэригэр, ветераннарын чизэстиллэригэр соруудахтаата.

Бэлиэтэнэ В. РЫКУНОВА

КҮӨХ МААЙ ТУРУГУРДУН!

(Репортаж)

Быйылгы 1 Маайдаагы демонстрация Кыайы күнүн иннинэ буолан, бары оскуолалар колонналары байыаннай форманы кэспиттэр. Онон көрөргө сонун уонна олус кизэргэтиллээх. Ордук чорботон Н.С. Охлопков аатынан гимназия коллективин бэлиэтиэм этэ. Бары кылаастар ким летчик, ким танкист, ким пограничник, ким хайыһардаах снайпер буолбуттар. Онтон учуталлар бары морской пехота хара ө нөөх форматын кэспиттэр, параадка улахан суолтаны биэрбиттэр. Атын да оскуолалар кыһамыттар, колонналарын ис

ОдЪКХ коллектива, үһүс сылын Нам 2 №-дээх орто оскуолата ылылар. Улуус баһылыга А.И. Ильин, депутаттар сэбиэттэрин председателэ А.Х. Христофоров, «Ленскэй нэһилиэк» МТ баһылыга П.М. Попов, сэбиэтин председателэ М.В. Новгородов аһан иһэр колонналары уруйдуу турдулар, бэйэлэрин эбэрдэ тыллары эттилэр. Сылын аайы ытытылар быраатты Кириллиннэр кэриэстэригэр үрэнэччилэр кростара ытытылына. Манна 1-кы миэстэни гимназия, иккиһи Нам 1 №-дээх орто оскуолата ылылар.

В. РЫКУНОВА
И. Иванов, Л. Уваровская
хаартыскага түһэриллэрэ

УЛУУ КЫАЙЫ 65 СЫЛЫН БЫРААҤЫННЫГЫН ПРОГРАММАТА

10 ч. 30 м.-11 ч. — Дикторскай текст, духовой оркестр оонһуур — Кыайы скверэ, В. Ленин болуоссата, М. Аммосов болуоссата

11 ч. 00 м.-11 ч. 20 м. — «Ржев куорат анныгар сэриигэ өлбүт буйуннарга» сквери арыһы — Нам с. Ржевскэй уулуссата, «Ржев куорат анныгар сэриигэ өлбүт буйуннарга» сквер

11 ч. 20 м.-12 ч. 00 м. — Кыайы параада — М. Аммосов болуоссата, И. Винокуров уулуссата, Ленин болуоссата, Кыайы скверэ: — Нам с. тэрилтэлэрин военизированной хаамыылары; — нэһиликтэр колонналарын театрилизованнай хаамыылары.

12 ч. 00 м.-12 ч. 45 м. — «Аҕа дойду Улуу сэриитигэр өлбүт буйуннарга» мемориальной комплекса, «Умуллубат уокка» гирляндалары уонна сибэккиллэри ууруу; — Кыайы күнүгэр аналлаах миитин; — улуус баһылыга А. Ильин эбэрдэтэ; — официальной сирэйдэр эбэрдэлэрэ

Буолар сирэ: Кыайы скверэ, «Мин мантан сэриигэ барбытым» пааматынньык-сэргэ, «Мэнэ таас» пааматынньык, Аҕа дойду Улуу сэриитин ветераннарыгар пааматынньык, «Аҕа дойду Улуу сэриитигэр өлбүт буйуннарга» мемориальной комплекс

13 ч. 00 м.-14 ч. 00 м. — Сэри уонна тыгыл ветераннарыгар аналлаах бырааһынньыктаагы эбиэт — «Сандаль» остолобуой

13 ч. 00 м.-14 ч. 00 м. — Нэһилиэнньэбэ хорчуопка — М. Аммосов болуоссата

14 ч. 00 м.-18 ч. 00 м. — Нэһиликтэр, «Өйдүүбүт! Киэн туттабыт! Махтанабыт!» Кыайы 65 сылыгар аналлаах норуот уус-уран айымньытын фестивалын кыайылаахтары, лауреаттарын бырааһынньыктаагы концерттара — М. Аммосов болуоссата

14 ч. 00 м. — Фестиваль лауреаттарын театрилизованнай туруоруулары — А. Шестаков аат. культура киинэ

14 ч. 00 м. — «Этот день Победы мы приближали как могли» быыстапка аһыллыгыта — П. Сивцев аат. историко-этнографическай музей

22 ч. 30 м. — «Вальсы военных времен» бырааһынньыктаагы биэчэр: — «Тыһнаахтар умнубат сыллара» нэһиликтэр түмүллүбүт хордара; — «Солдатская плясовая» нэһиликтэр түмүллүбүт үңкүүлэрэ; — байыаннай бириэмэ вальстара.

Буолар сирэ: М. Аммосов болуоссата

23 ч. 00 м. — «Сверкай алмазами, Победа!» Кыайы салота — М. Аммосов болуоссата

Улуу Кыайы 65 сылын көрсө

БУОЙУН ПОЭТТАРГА

Н.М. Рыкунов аатынан улуустаагы киин библиотека «Уот сэри кэпсэтэр тылынан» дьэн Аҕа дойду көмүскэлигэр сылдыбыт буйун поэттары кэриэстиир литературнай биэчэр ытытылыгыта.

Улахан экранга буйун поэттар Тимофей Сметанин, Степан Тимофеев, Алексей Бродников, Сергей Васильев, Архып Абаһыныскай, Петр Тобурокап, Дьуон Дьагылы, Иннокентий Эртоков туһунан көрдөрөн кэпсэтиллэр. Ыалдьыт кэпсиир түһүмүзүр Е.И. Рыкунова Макар Хара төрөөбүтэ 95 сылын көрсө олоһун, хоһооннорун ырытта. Олус тийимтиэтик, долгутуулаахтык кэпсэтэ. Библиотека ветеран үлэһитэ М.П. Оконешикова биер дойдулаахпыт Илья Чабылдан «Хайыһар» ырыатын историятын уонна кини сэри кэмнэргэ салааттарга уостан түспэт ырыа буолан, кыайыга хайдах кынаптаабытын истинник билиһиннэрдэ.

Иккис түһүмэххэ доржоонноохтук ааһы күрүбэ ытытылына. Күрэх иннинэ Хамаҕатта саха-французскай лицейин үрэнэччилэрэ, республикатаагы гран-при хаһаайттарга, хоһоон композициятын аахтылар. Чаччы Гран-при аатын ылбыттар дьэн астынныбыт, дохсун ыгы тыаһынан эбэрдэлэтибит.

Дьүүлүгүр сүбэ хоһоону доржоонноохтук ааһыны, дьон иннигэр сатаан туттар-хаптар үөрүйэһи уонна сөптөөх таңас-сап ирдэбиллэринэн түмүгү таһаарда.

Маннайгы миэстэни улуустаагы гимназия X «в» кылааһын үрэнэччитэ Обухов Коля Тимофей Сметанин «Сэри уонна өлүү» хоһоонун ааһан ыла. Иккис миэстэни Намнаагы 2 №-дээх орто оскуола X «а» кылааһын үрэнэччитэ Васильев Айсен Т. Сметанин «Хааннаах хара баттах», үһүс миэстэни гимназия VIII «б» кылааһын үрэнэччилэрэ Архып Абаһыныскай хоһооннорун ис истэриттэн ийээн, долгутуулаахтык ааһан кэлбит дьону үөртүлэр.

Бу кыттыбыт оҕолор сэри уоранын туһунан кинигэлэртэн, хаһааттартан, аһыах хаалбыт сэри кыттылаахтарыттан иһитилэр. Бу удаһыннаах тымны тыһнаах сэри дьэн тылы этэригэр-хааннарыгар сөпкө ингериммиттэр эбит дьэн санаалаах көрсүһүүгэ кэлбит кырдыаастар астынан тарҕастыбыт. Маньк истин көрсүһүүнү тэрийэн билигини сынһаппыттарын иһин библиотека үлэһиттэригэр махтанабыт.

Елена НЕУСТРОЕВА

К Ы А Й Ы Ы С Ы Р Д Ы К Д Ь А Р А Л Ы Г А

БУЙУНАГАБЫТ АХТЫЫТА

Адам Акимов Николай Акимович сэрниттэн кэлэн баран, оскуолаҕа, колхозка биригэдьириинэн, почта таһааччынан, ас маһаһыныгар атыһытынан, онтон өркэмтэ ысқылаат сэбиэдиссийинэн үлэлэбитэ. Сэриигэ ылбыт эмсэҕэлээһининэн доруобуута мөлтөөн, ыалдьан 1979 с. өлбүтэ. Кини бойобуой уордьаннара, мэтээллэрэ, Слава III ст. уордыана, юбилейнай мэтээллэрэ, кини үтүө майгыта биһиэхэ, оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр өрүү холобур буолар.

Кини 1921 с. I Үөдүгэй нэһилиэгэр дыдангы бааһынай кэргэнигэр төрөөбүтэ. Кини Ийэ дойдуну көмүскүүр сындылдьаннаах сырыыта хайдах сағаламьтыын, хайдах сэриилэспитин, түмүктэбитин маньык кэпсир: «1943 сыллаахха Кыһыл Армия кэчкигэр бэс ыйын 5 күнүгэр ыңырыллан барбытым. Онтон 5 ый Монголияҕа снайпер үөрөҕү үөрэммитим. Ол кэнниттэн 1943 с. сэттинни санатыгар биер түүн улахан тревога буолта. Онтон хамаанда иһилиннэ: «Фронҕа барабыт, онон үчүгэй-

дик таһыны», — диин. Ол кэнниттэн таһырдыа таһаартаан стройдатан баран, ким барарын список аахтылар. Ити аабыы кэнниттэн хабыс-хараҥаҕа 5-6 биэрэстэ сири бардыбыт, онтон тимир суол станциятыгар кэлибит. Биер табаарынай поезд биһигини «кэлэн иһин» диэбитти, хаста да гудок биэрдэ, ону истэ-эт, командирдар «Бегом!» диин хамаанда аатылар. Дьэ, тийэн кэлибит. Онно табаарынай вагонҕа 40-нуу саллааты хаалаан кэбистилэр. Уота суох, хабыс-хараҥа, аҕыйах мүнүүтэ буолан баран, поездыт эмиэ гудок биэрдэ. Дьэ, айаннаатыбыт. Бэрт өр айаннаан, эмиэ түүн ойуур ортотугар «түһүн» диин хамаанда иһилиннэ. Биһиги бары түстүбүт. Бэрт элбэх киһи кэлбит этэ. Дьэ, ойууртан сэриибит тыһаа иһиллэр, улахан орудие-лар тыастара бэрт ыраах «бун» гынар, сир кытта ңыргийэргэ дылы. Ол гынан, ити ойуурбугугар өрөөтүбүт. Нөнүө киэһэтигэр, хараҥа буолтун кэннэ, дьэ, айаммытыгар турдубут.

II Белорусскай фронт оборонатыгар, дьэ, тийэн кэлибит. Урут оборонаҕа турбут саллааттары солбуяа кэлбит эбиппит. Өстөөх оборонатын уонна биһиги турар оборонабыт икки ардыгар сүүрдэ сытар үрэх баара, 10-ча миэтэрэ уутун кэтитэ, дирингэ 1,5 миэтэрэ сорох сириинэн, сорох сириинэн чыҥаас этэ. Бу оборонаҕа биһиги ый анара турдубут. Бу туруу устатыгар ңыэмэстэр хас да төгүл атакалыы сылды-ыбытыра, түүн хараҥаҕа. Ону биһиги саллааттарбыт сэргэх уонна эйэлэх буоланнар, төттөрү өксөн испиттэрэ. 1943 с. ахсынны ый санатыгар сарсыарда эрдэ оборона иһигэр, саҥа сэриигэ кириэр саллааттарга

арыгы иһэртилэр. Ол кэнниттэн 9 ч. сағана «Атаака!» диин хамаанда кэллэ. Ити хамаанда киһи сүрүбүн долгутар улахан суостаах хамаанда этэ.

Сити сарсыардаттан ыла өстөөх ңыэмэстэри кытта дьын-нээх, хааннаах кыргыһыга кирибиппит. Ити үрүбү сорохтор кэһэн, сорохтор далаһанан тахсаммыт, ңыэмэс манҥайгы траншеятын ылбыппыт. Элбэх сүтүгү онорон туран, чугутан иккис траншеяҕа тийэн тохтоотулар. Икки өттүттэн дьон наһаа аҕыйаан, онон атакалыһы икки өттүттэн аҕыйах чаас тохтообута. Ити икки ардыгар биһиэхэ эбии саллаат уонна аҕыйах 76 мм пушка кэллэ. Биһиги үөрэн да диин төһөнү үөрүөхпүт баарай. Дьэ, бу кэнниттэн аһага түһэн баран «атаакаҕа бэлэмнэни» диин хамаанда биэрдилэр. Бу сэриилэһэр сирбит кыра мастаах чачаххай ойуурдаах этэ. Иккис атакалытыгар киридибит. Бу атаака өссө ордук кутталлаах этэ. Оттоох, мастаах буолан, ол эрэн, бу атаакаҕа биһиги өттүттэн өлүү аҕыйах, арааньна буолуу да аҕыйах, онон иннибит диэки тохтоло суох бардыбыт. Иттиник сэриилэһэн хас да күн баһаам сири бардыбыт. Хас да кыра дэриэбинэни ылыбыт. Алта суукка устата тохтоло суох атах сэриитигэр сылдыанбаран, сэттис күммэр атахпар чэлтэки баас ылан санчааска кирибитим. Сотору санчаастан тахсан баран, биер ый курдук 76 мм пушка үөрөҕү үөрэнним. Онно үөрэнэн зарыайхай эбээһинэһин ылым. Онтон I Украинскай дивизияҕа II артиллерийскай полкаҕа түбэстим. Польша территориятыттан иккис эргиргэ кирибин сағалаатым. 76 мм пушкаҕа зарыай-

шайынан сырыттым өр соғус.

Польша сиригэр сэриилэһэ сылдьан мин наводчигым улаханньк баас ылан санчааска барыта. Кини онугар командирым миигин наводчигынан аһаабыта. Наводчик диин улахан эпипэттээх пост буолар. Польша территориятын ити курдук этэнгэ аһан Германия территориятыгар киридибит. 1945 сыл олунньу ый бүтэһигэр Германия саамай биер улахан промышленнай куоратын Кенигсберга үс түүннээх күн устата үөһөнэн самолет, алларанан таанка, катюша, артиллерия, пехота уонна кавалерия сэриилээн ылбыппыт. Ити улахан хаан тохтуулаах сэриилээн ылыы иһин мэтээл биэртэрэ. Бу куораты ылбыппыт кэннэ тохтуу түһэн баран, сэриибитин сағалаан бардыбыт. Кулун тутар ый санатыгар инники кирбиигэ баар сибээс быстыбытын, ону онорорго икки сываст саллааска миигин эбии биэрдилэр. Онно түүн хараҥаҕа бардыбыт үс буолан, олбаран истэхпитинэ, ойууртан үөһэ ракетанан ыттылар. Ол кэнниттэн биһигини көрдүлэр быһыылаах. Автоматынан ытылаатылар, онуоха уолаттарым миигин «хаптайан баран сүүр» диэтилэр. Ол хамаанданы истээт, мин хаптайан баран уонча миэтэрэни барбытым кэннэ, эмиэ өстөөхтөр ракетанан үөһэ ыттылар. Онон биер уолум хамаанда биэрдэ «сылылан кэл» диин. Ону истээт, мин сылылан бардым, ол баран истэхпинэ, өстөөхтөр автоматынан быыстала суох ыт да ыт буоллулар. Онтон мин биэрдэ туғу да билбэккэ бардым. Кэнники биэрдэ өйдөнөн кэлибим, арай икки саллаатым миигин икки онкумалбыттан ылан баран илдэ иһэллэр эбит. Мин «карабиным хаал-

быт» диин эпиппэр дьонум мөһөн өлөрө сыстылар: «Карабинҥын көрдүү бараары гынныг дуо?». Дьэ, онтон сотору били линия быстыбыт сиригэр биер диебэ кэлибит. Бу дие иһигэр араанны буолбут дьон наһаа элбэх сытар эбит. Манна биер санитарка баара. Мин төбөбөр арааньна буолбут этим, онтубун бэрэбээскилээн биэрдэ. Төбөм хаана көхсүбүнэн сүүрэн аллара уллунахпар бачыынкам иһигэр ңылбаннаан хаамыахха куһаған бағайы этэ. Уолаттарым линияларын салған онорон бүтэн «чэ, бардыбыт» дэстилэр. Төннөрбүтүгэр атын сириинэн эргийэн бардыбыт, этэнгэ чааспытыгар кэлибит. Сарсыарда миигин илдэ сылдыбыт уолум мин командирбар рапорт онордо: «Рядовой Акимов төбөгүтүн арааньна ылла, туруга үчүгэй», — диин. Онтон мин командирым миигин ыңыран ылла. Онтон эттэ: «Табаарыс Акимов, санчааска бараҕын, үтүөрдэххинэ бу чааскар кэлэһин», — диин баран кыра сурук биэрдэ. Чааһым аадырыһын биэртэ эбит. Мин сарсыарда аһылыкпын аһан бүтэ иликпинэ «рядовой Акимов» диин саҥа иһилиннэ. Барбытым «танҥын, санчааска бардыбыт» диин биер саллаат эттэ. Сабыылаах массыынанан бардыбыт. Аҕыйах чааһынан санчааска тийэн кэлибит. Манна I3 хонукка эмтэнэн үтүөрдүм. Онтон урут сылдыбыт чааспар эргиллэн кэлибим. Ол кэлиппэр полк командира Слава III ст. диин уордыаны суруй диин эйиэхэ биэрэргэ диин эпипитигэр мин олус үөрдүм. Онон билгитин түөспүн Слава уордыан уонна мэтээллэр киэргэтэллэр. Ити кэннэ үһүспүн уоттаах сэриигэ кириэн сэрии бүтүөр диэри этэнгэ Берлин куораты аһа сылдыбытым».

Р.Н. ПОНОМАРЕВА

Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии историята кэрэһэлииринэн уоттаах кыргыһыга Саха сириттэн 62 тыһ. таҥа киһи кыттыбыт. Ону таһынан үлэ фронугар диин ааттанан 30-ча тыһ. киһи барар. Бу 413,8 тыһ. нэһилээннэ-эллэх Саха сириттэн. Онон Аҕа дойдуну сэриитигэр 100-чэкэ тыһ. киһи быһаччы кыттар. Дьэ, бу дьонтон баара-суоҕа 2300 киһи наҕараадаҕа тиксэр. Ама атыттар саҥан сэриилэспэтэхтэрэ, геройдуу охсуспахатыра буолуо дуо? Санаан көрүң, аатырбыт снайпер Федор Охлопков сэрииттэн Герой сулуһа суох кэлбитэ, эбэтэр эмиэ аатырбыт артиллерист Гаврил Протодьяконов 3 «Хорсунун иһин» мэтээллэх, уордыана суох төһөнүбүтэ. Мэтээл аата мэтээл, уордыан аата уордыан. Мин бэркэ билэр киһим Гаврил Соловьев — Күүстэххэ Тоото кэпсир буолар: Биер өстөөх самолета ырааһыаҕа түбэһиннээн пулеметунан ытыалаан сордообут. Бары умса түһэн баран ситаллар үһү. Биэрдэ чугас бағайынан аһан истэһинэ, кус курдук күөрэтэн түһэрибитим диир. Командира «Соловьев, молодец» диэбитин офонньор үөрэн дуу, хомойон дуу кэпсэбиттэҕэ. Онон бүппүт. Дьэ, итинки улахан сэриигэ кыра-хара норуот хорсун быһыыта ситэ сыаналамматаҕа элбэх буолуохтаах. Ол эрээри сорох саҥа ңуругун уолаттара киһиттэн эрэ таһыгыч сылдьан түөстэрэ толору уордыан, мэтээл буолан сэриини түмүктэбиттэрэ. Олортон биэрдэстэрэ 3 бойобуой уордыан уонна «Хорсунун иһин» мэтээл кавалера Афанасий Иванович Обутов буолар.

Афанасий Иванович оҕо сааһа Маймаҕаҕа ааспыта. Хатырык сэттэ кылаастаах оскуолатын ситиһиллэхтик бүтэрэр, комсомолга кириэр. Мантан аллара К. Колпашников 1967 с. муус устар 11 к. «Ленин суола» хаһыакка «Өстөөх төгүрүктэһиниттэн үстэ мүлчү көгүү» диин ыстатыатын бачэттибит.

Афанасий Иванович Обутов 1942 с. 7-с кылааһы бүтэрээт, 1942 с. от ыйыгар армияҕа ыңырыл-

лыбыта. Иркутскай уобалаһыгар Мальта станцияҕа полковой оскуоланы бүтэрэн пулеметчик уонна бронейщик идэлэх младшай сержант званиетын ылбыта. Кини бойобуой сырыыта 1943 с. кулун тутар 8 к. Харьков куораттан сағаламмыта. Оччово кини бронейщиктар взводтарыгар ПТР командирьнан сылдыра. Взвод дэриэбинэни ортотунан аһар шоссеһнай суол икки өттүгэр окуопаланан тоһуурга сыппыта. Төрдүс күнүгэр сарсыарда эрдэттэн күүстэх артиллерийскай ытыалааһын кэнниттэн өстөөх атааканы сағалаабыта. Кини пехотата бронетранспортердарынан хаххаланан ыган кириэн испитэ. Афоня биер бронетранспортер дэриэбинэ ортотунан уун-утары иһэрин көрөн ытыалаан барбыта. Үһүс ытытынан массыынаны харыс гынарбыта. Дэриэбинэҕэ хорҕойо сылдыра ңыэмэстэри кытта күнү быһа ытыалаһы буолбута. Киэһэ: «Ңыэмэстэр төгүрүгүн эрэллэр, чугуйун», — диин бирикээс кэлбитэ. Оборонаҕа сытааччылар аһаҕас миэстэҕэ этилэр, онон бронуй буолуута суол күлүгүнэн сылылан кэлэн баран, эмискэ ойон туран мунҕ кырааһынан туораан суолу быһа түһэн дьиэлэринэн күлүктэнэн дэриэбинэ таһыгар тахсан, чаастарыгар холбоһон соғуруу диэки айаннаабыттара.

Ханна тийэллэр да, барытыгар ңыэмэстэргэ кэтилит түһэн испиттэрэ, хаста да илиинэн кирисиигэ тийэ хапсыһы буолуулаабыта. Өстөөх төгүрүктэһиниттэн тахсар суолу көрдөөбүттэрэ. Үс суукканы быһа аһабака да, сынһаммакка да сэриилэһэ-сэриилэһэ сүһүөхтэригэр нэһилэ уйтуттаргына ырбыттара, ачыктыабыттара. Үһүс сууккаларын киэһэтигэр биер сиргэ түмсэн иннилэригэр разведка ыһыттылар. Разведка хараҥа буолуута кэлбитэ уонна иннилэригэр өрүс баарын, ңыэмэстэр окуопа хаста сылдыларын туһунан биллэрбитэ. Биһиннэрэ бэлэмнэнэн, өстөөхтөрү тыһа суох кэннилэриттэн кириэн эмискэ саба

ХОРСУН СЭРИИҢИТ

түһэн суох онорон баран, сорохтор хаххаҕа сыппыттара, сорохтор өрүс оломун булан, техниканы туоратан баран, уңуор хаалбыттар тахсаларын хаачыйбыттара. Өрүһү туораан баран сүүрүн күүстэрин булан холбоспуттара. Дьэ, киһилии аһан сынһаммыттара. Ити кэнниттэн Афанасий Иванович II Украинскай фронтна автоматчиктар взводтарыгар разведчиктаабыта.

1943 с. атырдыа ыйын саҥатыттан сағалаан Дон өрүстэн Днепргэ диэри өстөөҕү сэриинэн чугутан испиттэрэ. Дьон өлүүтэ-сүгүүтэ элбэх этэ, взводтарга уончалыы эрэ киһи хаалбыта. Ордук пулеметчиктар тийбэттэр. Афанасий пулеметнай отделение командирьнан аһанмыта. Днепрпетровск куорат утарытыгар тийэн түүн өрүһү туораан разведка оноро сылдыгытара уонна өстөөх күүһү мунһуммутун быһаарбыттара. Онон куораты туйман өрүһү атын сириинэн туораабыттара. Айаннаан истэхтэринэ эмискэ алпа

иһиттэн алта «Тигр» таанкалар тахсан ытылаһылар. Онно Афанасий көмөлөһөөччүгүн өлөрөллөр, бэйэтин уҥа саннын бааһырдаллар. Кини пулеметун соспунтунан бэрт соруан сылылан чугас апһа иһигэр кирибитин бэрэбээскилээн баран санчааска ыһыптылар.

Госпиталга балтараа ый сытан баран, II Украинскай фронт 72-с Кыһыл Знамя уордыаннаах стрелковой дивизиятын 155-с артиллерийскай полкатыгар наблюдатель-разведчигынан аныыллар. Украинаны, Молдавианы босхолоһон Румыния кыраны-сысатыгар кириэн Яссы куорат аныгар тийэллэр. Итиннэ Карпат хайаларын тэллэбинээҕи үрдэллэргэ өстөөх олус бөһөргөмүт этэ. Хас сүүстүү миэтэрэ аайы, үрдэл сирэйигэр сиргэ тимирдилибит, миэтэрэ халыңнаах, тимир бетонтан онгоһулуубут ДОТ-тар бааллара. Үрдэл үрдүгэр хос-хос окуопа, пулемет, миномет, артиллерия бөҕө тоғуороспун этэ. Яссыны ылы операцията атырдыах ыйыгар сағаламмыта. Улахан артиллерийскай бэлэмнэни сэргэ салгыттан охсуунан сағаламмыта. Үгүс ДОТ-тар өлүүлэх уотунан саба тибирдибиттэрэ. Хараҥа буолбутун эрэ кэннэ ДОТ-тары, гранаталары бырағаттаан саба баттаабыттара. Онтон өстөөх үс хос линиятын штурмалааһын буолбут. Ити илбистэх кыргыһы түөр күннээх түүн быыстала суох барыта. Манна румыннар күннэ биэстэ-алтата хардары атааканы онороллоро. Ылылыбыт кирбии хаста эмэтэ илииттэн илиигэ кириэлиирэ. Артиллерия, таанкалар ытыыларыттан, бомбалар, миинэлэр эстиилэриттэн күн көстүбэт будулдана, аттыгар баар киһиги хаһытын кыайан истибэт тыһа-ууһа буолбута. Төрдүс суукка түүнүгэр сэрии

дьах барбыта. Ңыэмэстэр уонна румыннар утарылаһар кыахтара эстэн тыас хомумуттар. Сарсыарда күн ойуута көрбүттэрэ били күөх хотоолло-ро, үрдэллэр барыта тиэриллибит сир курдук хап-хара күлкөмөр буолбуттар этэ. Онтон кыргыһы хонуута бааһынаҕа хойуу балбаағы тохпун курдук киһи өлүктэринэн, умайбыт таанкаларынан, орудиеларынан сылбахаммыта.

Бу кырыктаах кыргыһыларга Афанасий Иванович хорсун, күчүмэҕэй түгөһүгэ булу-гас-талыгас буолууну, хорсун быһыыны көрдөрбүтүн иһин «Кыһыл Сулус» уордыаннан нағараадаламмыта. Румыния армията гитлеровскай коалицияттан туораан фашистскай Германияны утары сэриилэспитэ. Биһиги сэриилэбит Венгрияга кириэн Будапешты төгүрүйбүттэрэ. Өстөөх куоракка төгүрүктэммит сэриитин босхолоһон ылары улахан күүһүнэн кириэ сатыыра. Биһиги дьоммут кэтээн көрөр пууннара үрдүк сиргэ баара, онон обороналарга олус табыгастаах этэ. Полк командира киһилэри көмө кэлиэр диэри чугуйбакка бирикээстэбитэ. Ңыэмэстэр илии эргийэн ыга кириэн испиттэрэ. Афанасий Ивановичтаах баара-суоҕа бэһиэ этилэр. Киһилэр чугаһаабыттара автоматынан уонна гранаталарынан кыргаллара. Хараҥа буолуута өрүһү туораан көмө күүс кэлбитэ, өстөөх төттөрү бырағаллыбыта. Ити ңыэмэстэр төгүрүктэһиннэриттэн иккис тахсыы этэ. Манна Афанасий Иванович «Хорсунун иһин» мэтээлинэн нағараадаламмыта. Иккис күнүн киэһэтигэр иннилэригэр баар дэриэбинэни ылар иһин хабыс-хараҥаҕа тутуһан туран кыдыһы буолбута. Онно Афонятан чугас граната эстэн уҥа илиитин хас да сириин ба-

БИНИГИНИ КУУСПУТА . . . И. Чабылган.

ТЫЫЛ САЛЛААТА

Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии мин уон иккилээхпэр саҕаламмыта. Саа-саадах тутан сэриилэспэтэрбин да, түөрт сыл байыаннай олоҕу олоҕорбутум. Оҕолор, оҕонньоттор, эмээхситтэр тыыл саллааттара буола түспүштүгү. Кыайабын-кыайабын, сатыбын-сатаабын, сөбүлэһэбин-сөбүлэспэппин дьин тыллар суох буолбуттара. Оройун сэбиэтин иһигэр саҕа моботдел баар буолбута. Үөрэх бүтүүтү бэйиһ кылаас үөрэнээччилэригэр бэбиэскэ кэлэрэ. Сайын ханна үлээ барар туһунан. Туох барыта «Өстөөҥү кыайыгы!» «Фронт туһунар!» дьин бири байыаннай сокуон. Үлэ чааһа суох, нуорманы толор да, бүтэр да, оччоҕуна эрэ үлэн миэстэтигэр халбарыйаҕын. Үлэлиир миэстэн — фронт! Оҕонньор от охсоро, оттуура — фронт! Тракторист хорутар хонуута — фронт! Комбайнер бурдук быстарар бааһыната — фронт! Доярка ынах ыыр хотону — фронт! Пионердар комбайн кэнниттэн куолаас хомууар бааһыналар — фронт! Онон ханнык баҕарар үлээр саллааттыы сананан бараҕын.

Бири сайын I Хомуустаахтааҕы Жданов колхозка от үлэтигэр үлэлиэбитим. 3 киилэ арыынан бириэмийэлэммитим. Эһиилгитигэр Хамаҕатта орто алаһыгар ат косилкатынан от оҕустарбытым. Кураан, уот куйааска күлүмнээр сылгы хангарыйын хаан тахсар дылы быһыта ыстыылылара. Ол сылдьан аттарбын тохтоон сенокосилкам бурууһугарот симиллибитин ыраастыы турдахпына аттарым үөнүргээн хаамнар бурдук моройо уҥа атаҕын уллугарын көхсүн дьөлө тардан икки ортоку тарбаҕын икки иҥиригэр сыйыан таһаарбыта. Буоһабын хабын ылан аттарбын нэһилээ тохтоппутум. Өскөтүн онно тохтоотохторо буоллар, онно өлбүт буолуом этэ. Нэһилээ отууланар балаһаммытыгар кэлбитим. Оһолбун көрөөт эмээхситтэр: «Хотонго кириэн бааскар бэйэн түргэнник ииктээ, биһиги хатыҥ сулун хастаан киллэрэн баайан биэриэхпит», — диэтилэр. Хата, дьолго, хабаҕара сылдьар эбиһин. Бааспар төһө кыайарбынан ииктээтим. Эмээхситтэр хатыҥ туһунан ис өттүн саралаан ылан атаҕынын суулаан баран баайан кэбистилэр. Сарсыныгар оройун балыһатыгар киллэрдилэр. Быраастар сүөрбүттэрэ ханан да иринэ да суох. Хатыҥ сула уонна иик кубарыччы тардан ылбыт.

Утүөрөөт, алааспар таҕыстым. Тийиэттэ косилкабын сурастым. Биригэдиир Касьянов Ыстапаан чугаһаптата. Ат кыраабылыгар олорто.

Сэрии кэмнээҕи түөрт сыллаах олохпун ырытан баран, бигэтик этэбин: сэриилэнэр дойду бүтүүнэ фронт буолар эбит дьин. Сэрии кэмтигэр фронт уонна тыыл бэскилэрэ төгүннэр эбит. Ол иһин да байыаннай стратегтар дэлээ этиэхтэрэ дуо: «Сэриилэнэр армиялартан бири бөгө тыыллаахтара кыайар», — дьин. Сэбиэскэй тыылтүөрт сыллаах ис буотараҕын чахчы билэр, кыттыҕастаах киһи буоларым быһытынан бигэргэтэн этэбин. Тыыл саллааттара кыайыгы саулталара кырата суох. Онон тыыл ветерана диир оннугар тыыл саллаата дьин өйдөбүлү олохсугуоһа наада. Тыыл суолтатын төрүт намтата сатаа-мыахха. «Красная Армия всех сильней — своим тылом!».

**И. МОСКВИТИН,
ТЫЫЛ ВЕТЕРАНА**

аһырпыта. Илдьэ сылдьар бакыатын ылан бэйэтэ бэрэбээскилэммитэ. Илтигэ, тарбахтара хамсыыр буоланнар сэриилэнэрин тохтоппотоҕо. Сотору ньиэмэстэри дэриэбинэттэн үүрбүттэрэ. Афанасий Иванович бааһынан баран кыргыһы хонууттан туораабакка, хорсундук уонна сатабыллаахтык сэриилэспитин иһин «Албан Аат» III степеннээх уордьанынан наҕараадалаппыта.

Австрияны босхолоһунга кыттан баран, 1945 с. ыам ыйын 2 к. Чехословакия территориятыгар киирбиттэрэ. Афанасий разведчиктара пехота кэҥири пууннарын кытта улахан үрдэгэ сытан өстөөх күүстэрин көрөллөрө. Халлаан сырдыгыта өстөөх артиллерия уотун асыпта, хара күдэн быһыттан көрбүттэрэ ньиэмэстэр халҕаһаһабын аһыһаһа. Саҕалаһыттан сэрэйдэххэ итириктэр быһыылааҕа. Уҥа өттүлэригэр өстөөх уонча таанҕата киирэн эрэрэ. Хангас диэкигэр бири «Тигр» кэнниттэн биэс-алта бронетранспортердэр иһэллэрэ. Өргөмүттэхтара биһиэнэрэ сытар учаастактарын быһа анньан ылбыттара. Биһиги дьоммут бэлэмнэнэ сытан эмискэ суоһарылаах уоту асыттарта.

Афанасий Иванович бэҕэһэ манна кэлэригэр үс дьаһык бутуруоннаах бүүс-бүтүн немецкэй пулемету булан, соһон аҕалан бэлэмнэнэн кэбиспитэ. Билигин онтукатынан ньиэмэстэри бэйэлэрин күндүлээбитэ. Пулемет итийдэҕинэ автоматтынан, автомат итийдэҕинэ пулеметунан харса суох ыгылаһыра. Ити курдук күн ортоҕо буолор диэри сэриилэнэ сыттаһарына, биһиги таанкаларбыт кэлэнэр ньиэмэстэри үрүө-таара үрэйбиттэрэ. Бу үһүс төгүрүктээһинтэн кыайылаах тахсыы этэ. Бу кыргыһы иһин Афанасий Иванович Аҕа дойду сэриитин II степеннээх уордьанынан наҕараадалабыттара.

1947 с. хорсун сэриинит Афанасий Иванович Обутов дойдутугар Маймаҕа эргиллэн кэлбитэ.

Кэлээт да, райсовет аппаратагыгар колхоз председателинен, агрономунан сыратын харыстаабакка үлэлиэбитэ. Эйэлээх фронтта айымнылаах үлэтэ Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Бочуотунай грамотатынан бэлэтиэммитэ. 1950 с. Попова Мария Ильиничнаһын олохторун холбообуттара, 4 уол оҕолороммуттара.

1967 с. ыарахан ыарыыттан эдэр сааһыгар олохтон туораабыта. Билигин киһи аатын 4 уола, 6 сиэнэ, 1 хос сиэнэ ааттаталлар.

Биһиги кэлинги көлүөнэ ыччат К. Колпашникова хорсун буйун тыыннааһын баттаһа киһи бойобуой суолун суруйбутугар махтаныха эрэ тустаахпыт. Хорсун буйун, чулуу сэриинит кэргэнэ Мария Ильинична М.К. Аммосов аатынан совхозка секретарь-машинистканан үлэлиэбитэ. Кэргэнэ өлбүтүн кэннэ 4 оҕотун үөрэттэрэн, үлэһит дьон гына иитэлээн, сиэннэрин көрсөн олоҕорбута. Улахан уола Анатолий Афанасьевич М.К. Аммосов аатынан совхозка өр сылта үлэһит билигин пенсияҕа олоҕор. Иккис уола Афанасий Афанасьевич Саха госуниверситет физико-математическай факультетын бүтэрэн физика учуугалынан өр сылларга айымнылаахтык үлэли сылдьар. Үһүс уола Илья Афанасьевич аҕатын туйаһын хатаран тустуук. Хабаровскайдаағы госуниверситет физкультура институтун бүтэрэн Хатырыкка көңүл тустууга тренердиир. Төрдүс уол Валерий Афанасьевич үрдүк үөрэхтээх ювелир, СГУ саҕа аһылыбыт ювелирнай факультетын бүтэрбитэ. Билигин ИП тэринэн көмүс онотуктарынан дьарыктанар.

Дьэ, ити курдук, саха бири хорсун уолун аата дьонугар-сэргэтигэр үйэттэн үйэҕэ ааттана турдаҕа. Төһө да Кыайыһы дуорана ырааттар ыраатан истэҕин айыгы биһиги хорсун буйуттарбыт мөссүөннэрэ биһиги сүрэхпитигэр чугас сылдьыахтаара.

**Эрчим БАҕЫЛ
Хатырык**

Аҕам Сивцев Семен Иннокентьевич 1919 с. баһыһын 14 күнүгэр Нам улуһун Хаты Арый нэһилигэр төрөөбүт.

Кини 1942 с. бэс ыйын 22 күнүгэр сэриигэ барарга бэбиэскэ туһутт. Уралга Челябинскай куоракка 1942 с. атырдьах ыйын 9 күнүгэр кинилэр 273-с полковой минометнай стрелковой чааска суруйбуттар. III Украинскай фронт саһаабыгар киирэн Курская тоҕой хайысхатынан айаннаан Прохоровка станцияҕа тийэн тохтообуттар. Онно сэриигэ киирэгэ бэлэмнээбиттэр. 1943 с. от ыйын 7 күнүгэр дьи нээх сэриигэ киллэрибиттэр.

«Тулабыт ыһыргыһан олоҕор, самолет тыһа, бомба эстиитэ, артиллерия ытылаһаһына, киһи дөйүөх, куйахата күүрүөх курдук тыһаһуһа, аттыбытыгар табаарыстарбыт араанһа буолбут, ким эр өлбүт дьулаан хартыһына этэ,» — дьин кэпсиирэ эһээбит. Ол сэриилэнэ сылдьан эмискэ атаҕар туох эр «ныр» тымыт да, сууллан түспүт. Биридэ өйдөнөн көрбүтэ, ха ас атаҕа бөгөчүһүнэн халдыаччы барбыт, санчааска сытар эбит.

Сотору Таджикиста а Сталинабад дьин куоракка 44-48 №-дээх госпитальга сытан тайахтаах хаамар буолбутун кэннэ, комиссиялан дойдутугар ытарга быһаарбыттара. Поеһынан Иркутскай-

**КУРСКАЙ ТОҕОЙТО
КЫРТЫС ПЫТА**

га кэлэн портка сахалары көрсөн, олоҕу кытта аргыстаһан айаннаан, 1943 с. балаһан ыйыгар дойдутун булбут.

Кэлэн баран өрөөт, сынһанан сытар түгэн суох. Нэһилик сэкэрэ-тээринэн олордон кэбиспиттэр. Сотору буолаат, райсовекка инструкторынан анаабыттара. 1951 с. колхозтар холбоһууларынан сибээстэн, са «Карл Маркс» аатынан колхозка суотчутунан пенсияҕа тахсыар диэри үлэлиэбитэ. Семен Иннокентьевич «Германияны кыайы иһин» уонна юбилейнай мэтээллэрдээх, II группалаах сэри инбэлиитэ этэ.

Уоттаах сэриигэ героидуу охсупт, эйэлээх олоххо чииһинэйдик үлэһэн олоҕорут, дьон-сэргэ сүдү ытыктыбыллыҥ ылбыт аҕам туһунан оҕолорбор-сиэннэрбэр, бар дьоммор кэспсэн үйэтигэр ытык изэстэхпин.

Кыһа Светлана БЕТЮНСКАЯ

**ФЕРМА
ЫСТААРСАЙА**

Евстафьева Ирина Антоновна — ыччат наставнига, үлэ уонна тыыл ветерана эдэр ыччакка холобуру буолар олоҕу олорон аасыта. Кини Нам улуһун I Модут нэһилигэр 1932 с. колхозтаах дьээ кэргэнэ төрөөбүтэ.

Аҕата Антон Софронович Евстафьев 1942 с. Аҕа дойду сэриигэр ыһырыллан барбыта, сэригэ барыан иннинэ колхоз председателинен үлэлиэбитэ. Кини хааннаах сэригиттэн эргиллэбэтэ.

Ийэтэ Дураева Анна Павловна Модут нэһилигэр «Большевик» колхозка ыаньыксытынан үлэлиэбитэ. Аҕала сэриигэ ыһырыллан барбытын кэннэ, кыһыһынан икки-эс хаалан Кыайыһы туһугар үлэһэн-хамсаан сэмэй кылааты киллэрсидиттэрэ. Анна Павловна 1947 с. «Үлээ Килбиһин иһин» мэтээлинэн наҕараадалаппыта.

Сэри, ыар кэмнэрэ дьахталлар барахсааттар нарын-намчы санһыларыгар сүктэриллибитэ, утуулары-сынһаһары умнан туран тыһыта «Барыта — фронтта» дьин девизинэн салайтаран үлэлиэбиттэрэ. Төһөлөөх ыарахаттары көрүбүттэрэ буолуой?

1939 с. Ирина Антоновна Хатырык оскуолатыгар үөрэнэ киирбитэ. 4-с кылааска үөрэнэ сылдьан ыалдыан уурайыбыта. Онтон салгы үөрэмэ-мэҕкэ «Большевик» колхозка чилиэн буолан үлэ араас көрүнүм толорбута: фермаҕа, сүөһү көрүүтүгэр, бурдук ыһытыгар, оттоһунга сылдьыбыта. Сытгы-хотуу, турбуг-олорбут, истигэн, эрчимнээх, үлэһит кыһы хайгыыллара, астыналлара. Ирина Антоновна 1948 с. колхозка субай сүөһү көрүүтүгэр, салгы ыаньыксытынан таһаарылаахтык үлэлиэбитэ. Модут нэһилигин бири

бастыҥ ыччата, комсомола инники күөһүнэ сылдьыбыта. Ол саҕана 18 ынаҕы көрөллөрө, күнүгэ 3-4 ыллара. Бири фуражнай ынахтан ортоҕунан 1200-1300 кг үтүү ыһыллара.

1952 с. Ирина Антоновна Бөтүг нэһилигин эдэр ыччатыгар, Аҕа дойду сэриитин кыттыылааҕар Ушницкай Иннокентий Дмитриевичкэ кэргэн тахсар. Онон ийэттинэн Бөтүгнэ көһөн кэллэлэр.

Ирина Антоновна 1961 сылтан саҕалаан «Эрэл», «Степан Суздалов» ыччат-комсомольскай фермаларыгар наставниктаан, пенсияҕа тахсар дылы, элбэх ыччаты үрүн илгэни кэстиигэ, тизриллибит былааны толорууга уһуйбута-такайбыта. Бэйэтэ куруук үтүү холобуру буолара. Элэккэй-эйбээс майгытын биригэ үлэлиир коллективтин түмэрэ. Эдэр ыччаттар «биһиги Өрүүнү» дьин ааттыыллара, олус дьин убаастыыллара, куруутун ыалдыгытыллара. Улууска ыччат-комсомольскай фермалар социалистическай күрэхтэһиилэригэр

**ХАТЫРЫКТАН
ААЛЛААХ ҮҮНҮГЭ**

Сэри сылларыгар Охотскайтан Ааллаах Үүнгэ таһаһа тыһыһы улахан государственай сорууда быһыһытын колхозтарга булгучу сүктэрэллэрэ. Бу үһүн уһунуктаах айаһа сырыһы, айаны кыайар, дьон чулуутун, ат көпө бастыһыныгыталлара. Сэри кэлинги сылларыгэр дьон эдэрэ-чэҕинэ армияҕа бараннар, саастарын ситэ илик 17-лээх, 18-таах да уолаттары, сааһырбыт дьону, оннооҕор сорох колхозтар, дьахталлары кытта ыһаһыыр буолбуттара. Маньык эпизитинэстээх айаһа ыарахан билэр, үөрүһү киһини биригэдириэн аһыһыллара.

Сэтинни ыйтан айаһа барааччылар сүспүгүннэрэ, тэрэһиннэрэ ырабыһыанһа хонтуоратыттан саҕаланара. Тугу барытын ыһыһа-чыһыһа тийэ бэлэмнэни, бөгө-таҕа сыарбалары оноруу, аттар дубаларын, хомууттарын, сэдилээлэрин сэлбиини, кириһ өтүү, быа-туһах барыта бөгө буолуохтааһын көрүүнү.

Айаһыттар, оччолорго бэлэм таһас суох буолан, үксүн куобах истээх сону, үтүлүгү, кээнчэни, куобах бэргэһини, сылгы тыһыһын, көхсүн тириитинэн этэрбэни, куруукуну бэйэлэрэ тиктэрэллэрэ. Өйүлэрэ-тайаалара, аттар сир отторун бэлэмнээһинэ барыта биригэдиир кыһамыһын ирдэбилин, билиитин-көрүүтүн эрэйэрэ. «Воршилов» колхозтан айаһа сылдьыбыт Попов Николай Дмитриевич — Чукурай ахтыһа: «Колхозка Охотскайтан

Ааллаах Үүнгэ таһаһа тыһыһыгар сыһыппара кэлбитигэр ыһыһыттара. Онон Ощепков Иннокентий Игнатьевич, Попов Иннокентий Ильич, Прокопьев Петр Харлампьевич, Новгородов Алексей Петрович, Куличкин Сергей Петрович, Попов Николай Дмитриевич, өссө Куличкин Тимофей Васильевич — Молохо, Попов Ньуклуай — Сулаһын, саһааһыччынан Куличкин Семен Гаврильевич — Өрбөҥсө ананан сылдыһыппыт.

Айаһа ахсынһына туран баран ыам ыйыгар эргиллэрибит. Итиник 1943, 1944, 1945 сс. айаннаабыппыт. Биридии акка 300-400 кг таһаһаһы тизэһиннэр, 4-түү аты холбоһон, сыра-сылба баранан, түөртүтэ кырынарбыт. Аатырар Сэтэ Дабаан, Силиэмэн аартыктарыгар, 170 км усталаах тарыннаах үрэхтэри кэстэри, таһаһаһаһа сыраһа охтуута уо. д. а. эрэй-кыһаһа айанһырга элбэх буолара. Маньык эрэйдээх айаһа хас биридии айаһыт тулуура, дьулуура, сатабыла бэйэ-бэйэҕэ көмөлөһүү, биригэдиир сөптөөх дьаһала барыта — олус улахан суолтааһа.

Айаһыттар биригэдиирдэрэ Куличкин Семен — Өрбөҥсө нуууччалы билэр, сыһы-хотуу, күлэн-үөрэн, дьону кытта таһас кэспэтэр буолан, хонук сир ким-хай иннинэ булан, дьонун, аттарын сатабыллаахтык көрөн-истэн, кыһаһалары этэнгэ туоратан саас дойдугарыгар туох да сүтүгэ суох этэнгэ кэлэрбит дьин айаһа сылдыһыт Попов Н.И. — Сулаһын уонна атыттар даһаны махталынан ахталлар. Сэри сылларыгар Ааллаах Үүн таһаһаһын таһы кутталлаһын, сыраһаһын, иститиэһин балайда сурууар буолан эрэллэр.

Татьяна КУЛИЧКИНА-ДЕДЮКИНА

Протокол проведения открытого аукциона № 51

Состав Единой комиссии МО «Намский улус» определен распоряжением Главы улуса № 660-р от 09.06.2008. №348-р от 25.03.2010. Председатель Единой комиссии: Спирidonov Александр Прокольевич, Дедюкин Нургуни Николаевич, Секретарь Единой комиссии: Харитонова Владислава Владимировна. Заседание проводится в присутствии 5 членов Единой комиссии. Иметь: Комиссия проведет открытый аукцион по продаже 15000 шт. «Намский улус».

ПРОТОКОЛ № 52

Рассмотрения заявок на участие в предварительном отборе участников размещения заказа в целях ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций природного или техногенного характера с. Намцы 30.04.2010г. Цель предварительного отбора: составление перечня поставщиков, включающих в себя участников размещения заказа на поставку товаров, выполнение работ, оказание услуг в целях оказания гуманитарной помощи.

Table with 4 columns: Сведения об участниках размещения заказа, Соответствие требованиям, Сведения и документы об участнике размещения заказа, Итого голосование.

ЛОТ №2 Выполнение аварийно-восстановительных работ в период чрезвычайной ситуации и работ по ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций природного или техногенного характера на объектах Намского улуса.

Table with 4 columns: №, Сведения об участниках размещения заказа, Соответствие требованиям, Сведения и документы об участнике размещения заказа, Итого голосование.

ЛОТ №3 Оказание услуг по перевозке грузов в период чрезвычайной ситуации на территории Намского улуса.

Table with 4 columns: №, Сведения об участниках размещения заказа, Соответствие требованиям, Сведения и документы об участнике размещения заказа, Итого голосование.

На основании результатов рассмотрения заявок на участие в предварительном отборе Единой комиссией принято решение:

- 1. Включить следующие участников размещения заказа в перечень поставщиков по лоту №1: 1. МУП СМУ «Намстрой» с. Намцы, ул. Базова, 3 тел. (41162) 41-3-62;

Улуу Кыайы 65 сылын бэлиэтэ эһининэн сибээстэн ыам ыйын 7 күнүгэр, сарсыарда 11 чаастаа А. Шестаков аатынан культуура сыйыналар кинигэр Нам сэлэнигэр эгизгэр ороор сэрэ, тыыл ветераннарын чистээтингэр, правительственной наараадалары туттарыыга аналха үөрүүлэх тэрээһини кыһа культуура программалары олохтоолуу ытыгылар.

Продается 1-комн. ч/б квартира, 40 кв.м в г. Якутске (1-й этаж). Двойная дверь, холодная вода, ремонт, с телефоном, кабельное телевидение, интернет, с мебелью. Есть участок под огородом.

Продается автомашина Toyota-Crown 93 г.в., газ-бензин в идеальном состоянии — за 160 тыс. руб.

УАЗ илин, ками муостарын уонна кыра уот биэрэртэстэти атыллар.

Даадар 4-гэр 4 хостоох толору хааччыллыылаах квартира атыллар.

КЭРИЭСТЭБИЛ КҮНДҮТҮК САНЫЫР КИИБИТ КЭРИЭНИГЭР

Күндүтүк саныыр ийбэит, эбэбит, аймактарыгар амаарх эрдий уонна баһыс, улус уонна республика үрдүнэн элбэх үтүө дьонго истинг дотор, биригэ үлээспит табаарыс, Нам улуунун, Таастаах нэһилигэин ытык олохтообу, Саха АССР культуура үтүөлээх үлэтигэр, республика бочуоттаах ветерана, Нам улуунун ветераннарын сэбиэтин бочуоттаах председатели Петрова Матрена Васильевна олохтон туорабыт ыам ыйын 3 күнүгэр биригэ сыһыттулла.

Матрена Васильевна 1961 сылтан ССКП чилиэнэ, 1969 сылтан 1986 сылга дэри улэтигэр депутаттар оройуоннаагы сэбиэтин депутаты, 1961 сылтан 1987 с. дэри ССКП райкомун чилиэнэ, 1957 сылтан партиянын уонна комсомольскай үөрэхтээһин пропагандаһа этэ. Өркэмгэ советскай-партиянын үлээ экилик суох улэтин иһин 4 мэтээлинэн уонна Саха республикатын Верховнай Советын Президиумун Бочуотунан грамотатынан наараадаламмыта. 1984 с. кинигэ «Саха АССР культуура үтүөлээх үлэтигэр» диян бочуоттаах аат иһаарыллыбыт. 1990 сылтан Нам улуунун Бочуоттаах олохтообу.

Матрена Васильевна 1932 с. аптынын 1 күнүгэр Нам улуунун Таастаах нэһилигэр 3-й районнар дьик эргэн эригэр төрөөбүтэ. 1941 с. Таастаах нэһилигэин 7 кылаастаах оскуолатыгар үөрэнэ кирибитэ. 1953 с. оскуоланы ситиһилээхтэ бүтэрэн Саха госуударственнай университетигэр саха тылын факультетыгар үрдүк үөрэххэ кириэр. 1957 с. Орджоникидзевскай оройуон Булгуннахтаах орто оскуолатыгар саха тылын уонна литературатын учууталынан үлэтин сабалабыта. 1961 с. балаан ыйыттан В Мадьбаар 8 кылаастаах оскуолатыгар завучуунан үлээбитэ. 1963 с. Орджоникидзевскай оройуон тыа хаһаайсыбатын парткомун идеологическай отделын сэбиэссэинэн табыллыбыта. 1965 с. Намнаагы педагогическай училищеге директору итэр-үөртэр үлээ сабынааччынан ананан төрөөбүт дойдутугар үлэтигэр кэлбитэ. 1969 с. Намнаагы райсполком председателин солбууааччынан табыллыбыта уонна 1986 с. Намнаагы РАПО кадрын сүрүнүгүр специализианан аныаар дэри үлээбитэ. 1991 сылтан сокуоннай саастарын ситиһи олоор дьылапаларыгар улуустаагы комиссия председателинэн үлээбитэ. 1996 сылтан 2007 с. сэттинитигэр дэри Нам улуунун ветераннарын сэбиэтин председателигэр, «Мэнгэ таас» кинигэ ха да тома таһаарыллыбыта, сэригэр өлбүт буюунан ааттарын, тыыл ветераннарын килбизинээх үлэтигэр кыһа үлээбитэ.

Матрена Васильевна Орджоникидзевскай оройуонугар таһаарылаахтык үлэти сирьтабына, ону бэлиэти көрөн Платонов Степан Николаевич, очотоосууга Намнаагы райком бастаки секретара, Намнаага абаан үлээспитэ. Онтон ыла Матрена Васильевна 46 сыл сапайар үлээ үлээбитэ. Ол туханы Нам улуунун үрдүнэн хабааннаах уларыһылар та сыһыттар, тыа хаһаайсыбатыгар уонна культуура эгизигэр Нам улуунан республикага биригэ бастагылар эрээттигэр кирибитэ, аһыгы олох билиги чырытэ тутуллубута. Онно барытыгар Матрена Васильевна кинигэн кыттан, күүһүн сыратын барытын ананан туран үлээспитэ.

Матрена Васильевна өр кэмгэ сапайар үлээ ситиһилээхтэ үлээ эбэтин биригэ үлээспитэ эгизгэр уонна Намын дьонугар куруук махтана сабыра. Онү истингэ санаан бу сыл муус устар 28 күнүгэр «Иэйи» түмсүү Кыайыы бйраһынньыгынын уонна ыам ыйын 1 күнүн көрсө Петрова М.В. кэригигэр «Нам үлээспитэ дьоллоохтун» диян ахтыы-бичэригэр ананан ыытта. Бу барыты кини умсупланаах үлэтин, дьонго-сэргэ үтүө сыһыанын тоунута буолар. Элбэх дьон күндүтүк саныыр, суохтаабыт киибит аата-суола, кини сырдык кэригэ билигэ ийбүтүгэр-санаабытыгар өркэмгэ уостубака-умуһуллубука сыһыдыта.

Күндүтүк саныыр олоор, сизнэрэ, аймактара

ИЙИРЭХ ТЫЛААР

УБААСТАБЫЛЛААХ ТЫЫЛ, УЛЭ ВЕТЕРАННАРЫТ! СР Олох-дьаһах коммуналнай хаһаайсытыба администрацията, профсоюзнай комитетта Эһигини Кыайы 65 сылынан итиитик-истингик ээрдэлибит!

Баарабыт эһиэхэ чэгийн-чэбдик доруобуйаны, дьэ эргэннитигэр дьоллоох-саргылаах олоху, үгүс үөрүүнү-көгүүнү! Дьоллоох олохтоох буолун!

Одкх администрацията, профкома

Өр сылларга Үөдэй оскуолатыгар учууталынан, директоруунан, завучуунан үлээбит педагогическай үлэ ветеранын, Саха республикатын үтүөлээх учууталын, күндү ОВЧИННИКОВА АЛЕКСАНДРА СПИРИДОНОВНАНЫ 80 сааскын томточку туолбукунан итиитик-истингик ээрдэлибит!

Баарабыт айгыраабат туйгун доруобуйаны, мэлдьи дьол, үөрүү тосхойдун, өссө да оҕолорун, сизнэрин сылаас сыһааннарыгар бигэнэн олоор түһэргэр баарабыт.

Үөдэй оскуолатын педколлективта, профкома

Күндү коллегабытын, РФ доруобуйа харыстабылын туйгунун, СР Фармация туйгунун, ОАО «Аптека N 8» генеральнай директорун КРЫЛОВА ВАЛЕНТИНА ПЕТРОВНАНЫ үйэ агардаах үбүлүүгүтүнэн итиитик-истингик ис сүрэхтэн ээрдэлибит!

Эһиги талан ылбыт идэритинэн сыралаах үлэтигин, олоххо дьулуургутун, ыллыктаах санааргытын, дьон доруобуйатын туһугар ахаабат кыһа мньыгытын, диирин билигитин-көрүүгүтүн, салайаачы быһыыгытын сатабылгытын ууран үлэли-хамныы сылдыаргытынан киэн туттабыт, үрдүктүк сыаналыбыт, үтүө хоһобур оностобут.

Баарабыт чэгийн-чэбдик доруобуйаны, үгүс түбүктээх үлэн үрдүк ситиһиллэнэ турдун, үөрүүнү-көгүүнү, баарабытын барыта баар буолдун, туһутугун барыта табыллынын, санаабытын салаллан истин, айыы-һыккыт арчытынан, иэйиэхсиккит иэйитинэн күлэ-үөрэ сылдьын диян алыспыт үтүөтэ, санаабыт саргыта эһиэхэ тиийэтиһит!

Аптека коллективта

Об утверждении Порядка организации охоты на территории охотничьего хозяйства ООО МП «Энсиэли Булт»

В соответствии с Федеральным законом от 06.10.2003 года № 131 – ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», Федеральном законе от 24 июля 2009 года № 209-ФЗ «Об охоте и о сохранении охотничьих ресурсов и внесении изменений в отдельные законодательные акты РФ» Улусный Совет депутатов решает:

- 1. Утвердить прилагаемый Порядок организации охоты на территории охотничьего хозяйства ООО МП «Энсиэли Булт».

2. Контроль за исполнением данного Решения возложить на Федорова П.Л. руководителя комиссии по АПК и земельным отношениям.

3. Решение вступает в силу с момента подписания.

Председатель Улусного Совета А.Х. Христофоров Глава МО «Намский улус» А.И. Ильин

ИДЬУО ИИТИННЭРЭР ТАКСИНАН САКААСКА БАРАН ДА ДИЭН

Ааспыт нэдиэлэбэ 8 киһи кырбаммыт, 8 уоруу тахсыбыт. Муус устар 29 күнүгэр «Суһал көмө» диспетчер биллэрбитинэн Нам с. олохтообу Сергучев А.Ф. Аппааныга массыынан гр. Г.Н. Колпашниковы тунгуну көпүт. Муус устар 27 к. Модукка маслосавад территориятыгар турар гаас турбатын массыына тунгуну көпүт. Бэрэбиэркэ түмүгэр массыына уонна хаһаайына билибит. Муус устар 29 к. Партизан олохтоохторо такси ыгыран баран, тунгунтэрин барытын үнтү сыһыныбыттар. Нэдиэлэ устата 144 киһи административнай мизрээ тартдылыбыт. ГАИ 587 транспорты бэрэбиэркэлээбит, 62 боротокул толорбут. 8 итирик суоптар тутуллубут, стянкаба 10 массыына туруоруллубут. 4 суол быһылаана тахсыбыт.

Күндү таптырыиэбит, эбэбит, хос эбэбит, улэ, тыыл ветерана, оройуоннаагы сибээс үлэтин ветерана РЕХЛЯСОВА Мария Андреевна бдь. ыам ыйын 1 күнүгэр урун, ырахан ыарыттан 86 саһыгар өлөн туораабытын бары аймактарыгар, табаарыстарыгар, билэр дьонугар диириник курулуун туран иһитинэрэбит.

Биригэ үөрэнэр табаарыспытыгар Христофорова Айталинага, ийэтигэр Анисия Елисеевнага, биригэ төрөөбүттэригэр күндү аҕалара ХРИСТОФОРОВ Сергей Дмитриевич соһумардык өлбүтүнэн диирин кулурбаммытын тиздэбит.

Партизан нэһилигэин олохтообу, суоплар ХРИСТОФОРОВ Сергей Дмитриевич ыраах рейскэ сылдьан, хомолтоохтук олохтон өлөн туораабытын, кийиппитигэр Людмила Афанасьевнага, бйрааппытыгар Василий Тимофеевич Аргуновтар бары дьэ кэргэттигэр таптыыр бйрааттара, тааидара, бокуоньук кэргэнигэр Анисия Елисеевна уонна бары олооругар, аймах-билэ дьонуноругар диирин кулурбаммытын тиздэбит. Аһыгытын, хомолтообутун тэнгэ үлээспитэбит.

Дьүөгэбитигэр Анисия Елисеевнага, олооругар тапталлаах кэргэн, аҕалара ХРИСТОФОРОВ Сергей Дмитриевич соһумардык өлбүтүнэн диирин кулурбаммытын тиздэбит. Аһыгытын тэнгэ үлээспитэбит.

Партизан орто оскуолатын завочуунан үлээбит Христофорова Анисия Елисеевна, олооругар тапталлаах кэргэн, аҕалара, Аргунова Людмила Афанасьевна дьэ кэргэнигэр бйрааттара, убайдара ХРИСТОФОРОВ Сергей Дмитриевич соһумардык, хомолтоохтук өлбүтүнэн диирин кулурбаммытын тиздэбит.

Партизан орто оскуолатын коллективта

Партизан орто оскуолатын коллективта

ХРИСТОФОРОВА Сергея Дмитриевича. Одноклассники и родители 9 «а» кл. НСОШ N 2, кл. рук. Канаева В.В.

Редактор э.т. Г.К. ЭВЕРСТОВ ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культуура — 41496;; бухгалтерия — 41141; факс — 41141; редакционнай-издательский ситим — 41332

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улуунун «Э сиэли» хаһыат редакцията» госуударственнай учуреджениэ. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ сокуоннарын тутууну хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетин СР региональной управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — ПИ №19-0428.

Сурукаа ааккытын-суолгутун, үлэтигин, дьыбит аадырыһын чопчу ыыи. Редакцияра кирибит суруктар төннөрүллүбэтэр. Автор этэрэ хаһыат санаатынын мэлдьи биригэ буолбат. «ЭНСИЭЛИ» - Нам улуунун хаһыата. 678380, Саха Республиката, Нам улууна, Нам сэлэ, Заложной уул. 4. E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

«Э сиэли» хаһыат редакционнай-издательскэй ситимигэр талыһынан, та ылынна уонна бэчээттэннэ. Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лис. Кө үл сыананан атыыланар Индекэ — 54889. Тираһа — 2540 Бэчээккэ илии баттангытын графика — 12:00 ч. 04.05.2010 с. Бэчээккэ илии баттанна — 11:20 ч. 04.05.2010 с.

PDF Compressor Free Version